

Euro v rozšířené Evropské unii

Od roztržitosti ke sjednocení

Jednotný trh...

- Od podpisu Římské smlouvy v roce 1957 je základním cílem Evropské unie trvale udržitelný ekonomický a společenský rozvoj zajišťující Evropanům zdraví, bohatství a perspektivní budoucnost. Pro dosažení tohoto cíle je nezbytně důležitá větší integrace v mnoha politických oblastech. Jednotný trh, hospodářská a měnová unie (HMU) a rozšíření na evropskou pětadvacítku představují základní stavební kameny v tomto procesu integrace, který přinesl Evropské unii skutečný společenský a ekonomický prospěch a posílil postavení EU ve světě.

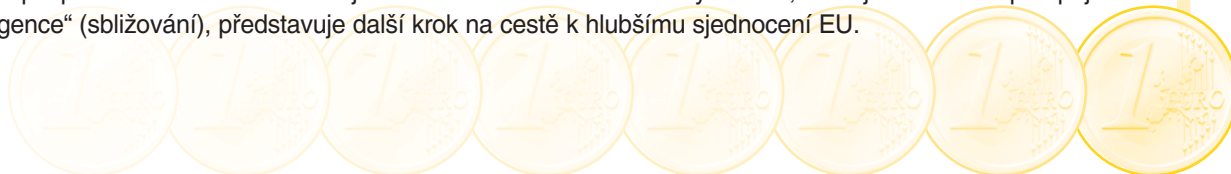

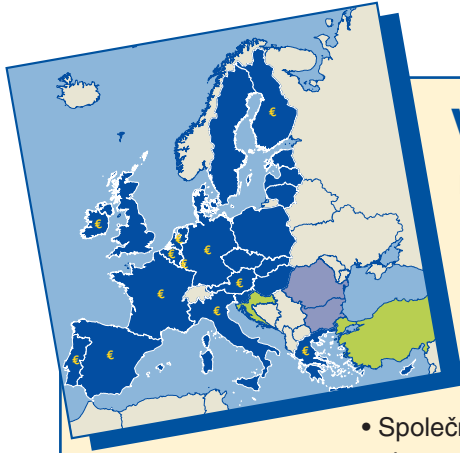
... s jednotnou měnou...

- Zavedení eura znamená mezník ve vývoji Unie a nejdůležitější měnovou změnu v historii. Euro představuje konkrétní realizaci HMU. Staví na úspěchu jednotného trhu a významně přispívá k ekonomické stabilitě, která je potřebná pro další růst. Zvyšuje konkurenci a schopnost inovace, přináší prospěch spotřebitelům a uvolňuje zdroje pro další oblasti, jako je sociální podpora a vzdělávání. Posiluje Evropu také politicky a ekonomicky.

... pro silnější Unii

- EMU však není pouze jednorázovou událostí; jde o kontinuální proces, který realizují členové eurozóny spolupracující v oblasti hospodářské politiky. Nové členské státy se v rámci přístupových dohod též zavázaly připojit se k EMU a přijmout euro. Pro úspěšný vstup mezi země, které zavedly euro, musí svá hospodářství důkladně přizpůsobit ekonomikám stávajících členů. Toto ekonomické vyrovnání, které je též známé pod pojmem „konvergence“ (sblížení), představuje další krok na cestě k hlubšímu sjednocení EU.

Větší EU – více výhod

Díky postupnému rozšiřování získala EU výhodu ve své velikosti. Jednotný trh představuje hlavní katalyzátor pro uskutečnění těchto výhod. Od jeho zavedení došlo k masivnímu nárůstu vnitřního obchodu v EU, který přinesl přes 900 miliard euro zisku navíc, vedl k vytvoření 2,5 milionu nových pracovních příležitostí, posílil zahraniční investice a zvýšil konkurenceschopnost EU na mezinárodním trhu. Díky přínosu vyšší ekonomické výkonnosti a stability přináší euro, jednotná měna pro jednotný trh, ještě větší výhody:

- Společnost získává výhody díky cenové stabilitě a nízké inflaci, které přinášejí méně ekonomických nejistot spotřebitelům, lepší dlouhodobé plánování v oblasti průmyslu a větší sociální soudržnost.
- Mnohostranný dohled a společná fiskální pravidla, která brání vzniku závažných chyb, přinášejí výhody hospodářské politiky členských států.
- Spotřebitelé a podniky získávají výhody díky tomu, že síla a dostupnost eura zvyšuje konkurenci mezi poskytovateli kapitálu, a snižuje tak úrokové míry. Tím se uvolňuje kapitál pro další oblasti investic.
- Podniky získávají výhodu, protože s eurem neexistují rizika spojená s výměnou deviz. Euro tedy snižuje náklady spojené s mezinárodním obchodem a podporuje obchod.
- Průmysl jako celek získává výhody, protože volný pohyb kapitálu v rámci jednotného trhu podporuje investice do zahraničí známé jako přímé zahraniční investice (FDI). Euro podporuje přímé zahraniční investice (FDI) v ještě větší míře.

V roce 1999 bylo euro zavedeno v 11 zakládajících členských státech eurozóny: Belgii, Finsku, Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku, Německu, Nizozemsku, Portugalsku, Rakousku a Španělsku. V roce 2001 následovalo Řecko, které zvýšilo počet států eurozóny na dvanáct. 1. ledna 2002 byly v rámci největšího měnového přechodu v historii uvedeny do oběhu eurobankovky a mince. V současné době zahrnuje eurozóna 305 milionů obyvatel z celkového počtu 451 milionů obyvatel evropské pětadvacítky a její velikost a stabilita činí z eura atraktivní mezinárodní měnu. Zahraniční vlády uskutečňují v euru své půjčky a používají též euro jako rezervní měnu, a využívají tak výhod likvidity, směnitelnosti a stability této měny.

Příležitost pro nové členské státy

Deset nových členských států se v přístupových smlouvách zavázalo k přijetí EMU a eura. Nyní jsou tyto státy členy EMU „s omezenými právy“ a k zavedení eura v nich dojde v době, kdy národní ekonomiky těchto států naplní konvergenční kritéria. Výhody eura se v nových členských státech projeví ještě zřetelněji, jelikož se jedná o tranzitní ekonomiky a EMU bude mít na jejich růst ještě větší katalytický účinek:

- Vyhledka na vstup přinesla mnoho investic (FDI), a to především z EU. Euro může pomoci udržet příliv těchto přímých zahraničních investic odstraňováním transakčních nákladů a rizik spojených s výměnou deviz; zachovává tak hybnou sílu růstu.
- Začlenění do eurozóny může zvýšit jak vnitřní obchod v EU, tak obchod zahraniční nejenom odstraňováním transakčních nákladů, ale také tím, že místním vývozcům přináší stabilitu a důvěryhodnost světové hospodářské velmoci. Zvýšený obchod bude podporovat zaměstnanost a růst.
- EMU a euro sníží náklady na půjčky. To usnadňuje místnímu průmyslu investice do nového zařízení a stavby nových průmyslových závodů, což vede k větší konkurenceschopnosti a zaměstnávání kvalifikovanější pracovní síly.

Opatrnost při sblížování

Hospodářství nových členských států roste rychleji než ve zbytku EU v souvislosti s tím, jak probíhá proces vyrovnání. Problémy, jako například vysoká nezaměstnanost a nižší produktivita, ovšem přetrvávají. S růstem se tyto problémy zmenší a vstup do eurozóny pomůže urychlit proces vyrovnání. Nové členské státy však musí vyrovnat své ekonomiky s eurozónou před vstupem. Musí dodržovat postupy, které vedou ke sblížování v rámci řady hospodářských ukazatelů – Maastrichtských kritérií – jež odrážejí skutečnou podstatu průmyslové a společenské struktury. Maastrichtská kritéria poskytují rámec pro Pakt stability a růstu, který dnes řídí hospodářskou politiku členů eurozóny. Tento pakt pomáhá zachovávat v eurozóně stabilní a trvale udržitelnou ekonomiku. Sblížování ekonomik nových členských států před přijetím eura je rozhodující pro důvěryhodnost jejich politiky a trvale udržitelný proces vyrovnání. EMU a euro jim přinese mnoho výhod, ale při cestě do eurozóny je třeba opatrnosti.

Cesta do eurozóny

Maastrichtská kritéria – zajištění stabilní, pevné a trvale udržitelné ekonomiky

EU stanovila Maastrichtská kritéria jako výchozí podmínky pro vstup zakládajících členů do eurozóny. Jejich plnění zajišťuje dostatečné směřování k trvale udržitelné a stabilní ekonomice v rámci eurozóny. Budoucí členové eurozóny musí splnit stejná kritéria, která jsou popsána níže a představena v tabulce 1:

- S ohledem na **stabilitu cen** míra inflace nepřevyšuje míru inflace ve třech nejlépe si vedoucích členských státech o více než 1,5 %.
- Vládní deficit nepřekračuje 3 % HDP – známka **zdravých veřejných financí**.
- Veřejný dluh je nižší než 60 % HDP nebo se přiměřeně snižuje a blíží se uspokojivým tempem této hodnotě – měřítko dlouhodobější **udržitelnosti veřejných financí**.
- S ohledem na stabilitu cen nepřekračuje dlouhodobá úroková míra úrokovou míru ve třech nejlépe si vedoucích členských státech o více než 2 % – známka **trvalosti a důvěryhodnosti**.
- Stabilní směnný kurz se projevuje účastí v mechanismu směnných kurzů ERM-II bez výrazných tlaků a udržováním směnných kurzů blízko středního pásma po dobu 2 let před přijetím eura. Toto kritérium je měřítkem odolnosti ekonomiky a **stability skutečné konvergence** a ukazuje, že vláda dokáže řídit hospodářství, aniž by se musela uchýlit k znehodnocení měny.

Tabulka 1 ukazuje, do jaké míry naplnily nové členské státy maastrichtská kritéria v roce 2003¹. Tato kritéria měří „nominální konvergenci“, která odráží vlastní „reálnou konvergenci“ – sblížení v oblasti konkurenceschopnosti, kvalifikovanosti pracovní síly, začlenění finančního sektoru, průmyslových struktur a mnoha dalších socioekonomických faktorů. Členové eurozóny musí dosahovat dostatečné míry reálné konvergence, aby byli schopni odolat hospodářským šokům. Postupné přibližování směrem ke členství v eurozóně není závod. Plné zapojení do EMU a přijetí eura přinese mnohé další výhody, ale pouze pro ekonomiku, která je dobře připravena.

Tabulka 1: Maastrichtská kritéria konvergence v nových členských státech

Co se měří:	Cenová stabilita	Zdravé veřejné finance	Trvale udržitelné veřejné finance	Trvalost konvergence	Stabilní konvergence
Způsoby měření:	Míra inflace dle spotřebitelských cen	Schodek rozpočtu vlády v % HDP	Veřejný dluh v % HDP	Dlouhodobé úrokové míry	Stabilita směnných kurzů
Konvergenční kritéria	Ne více než o 1,5 % ve srovnání s 3 členskými státy s nejnižší inflací	Ne více než 3 %	Ne více než 60 %	Ne více než o 2 % ve srovnání s 3 členskými státy s nejnižší úrokovou mírou	Dvouletá účast v mechanismu ERM-II ²
Česká republika	1,8 %	12,6 %	37,8 %	4,7 %	V procesu vstupu do ERM-II
Estonsko	2,0 %	-3,1 %	5,3 %	4,6 %	Vstup 28/06/04
Kypr	2,1 %	6,4 %	70,9 %	5,2 %	Vstup 02/05/05
Lotyšsko	4,9 %	1,5 %	14,4 %	5,0 %	Vstup 02/05/05
Litva	-0,2 %	1,9 %	21,4 %	4,7 %	Vstup 28/06/04
Maďarsko	6,5 %	6,2 %	59,1 %	8,1 %	V procesu vstupu do ERM-II
Malta	2,6 %	9,7 %	71,1 %	4,7 %	Vstup 02/05/05
Polsko	2,5 %	3,9 %	45,4 %	6,9 %	V procesu vstupu do ERM-II
Slovinsko	4,1 %	2,0 %	29,4 %	5,2 %	Vstup 28/06/04
Slovensko	8,4 %	3,7 %	42,6 %	5,1 %	V procesu vstupu do ERM-II
Referenční hodnoty v eurozóně	< 2,4 %	< 3,0 %	< 60 %	< 6,4 %	

Zdroj dat: Zpráva Komise. Zpráva o konvergenci 2004, KOM(2004) 690.

¹ Informace v tabulce 1 jsou převzaty z pravidelných zpráv o konvergenci, které každé dva roky nebo na vyžádání příslušných členských států připravuje GŘ pro hospodářské a finanční záležitosti (DG ECFIN).

² Viz výše vysvětlená kritéria týkající se směnných kurzů.

Jak vyplývá z tabulky 1, v roce 2003 mnohé z nových členských států splnily některá maastrichtská kritéria, ačkoli v těchto parametrech může každý rok docházet ke změnám. Na cestě do eurozóny by však mohly před novými členskými státy vyvstat problémy a konflikty v souvislosti s tím, že zároveň projevují snahu o rozvoj hospodářství a o naplnění maastrichtských kritérií:

- Ačkoli nové členské státy úspěšně snížily inflaci téměř na průměrnou úroveň eurozóny, jejich ekonomiky rostou rychleji než ve zbytku EU. Tento růst je samozřejmě žádoucí, ale může vyvolat inflační tlaky. Pro udržení ekonomického růstu bez nadměrné cenové inflace musí být tyto tlaky regulovány.
- Několik nových členských států nespĺňuje tříprocentní hranici deficitu státního rozpočtu. Cílem tohoto tříprocentního limitu je zamezit tomu, aby se dluh vymkl kontrole. Je samozřejmě, že země často musejí utratit více, než činí jejich příjmy, aby mohly investovat, a tak je tomu právě v rychle rostoucích ekonomikách nových členských států; proto tedy nejsou vždy vyšší deficity rozpočtu škodlivé. Přísná kontrola vládního deficitu však svědčí o zdravých financích, což pomáhá přilákat zahraniční investice a podporovat růst. Nové členské státy musejí nalézt rovnováhu mezi investováním a rozvážností, aby si udržely důvěru investorů.
- Kritérium veřejného dluhu představuje dlouhodobější ukazatel trvalé udržitelnosti veřejných financí. Úroky z veřejného dluhu se musí splatit, takže velké nebo rostoucí veřejné dluhy jsou nákladné a mohou omezit budoucí výdaje v jiných oblastech, jako například ve zdravotních a penzijních závazcích.
- Vlády, které si chtějí půjčit peníze, vydávají dlouhodobé dluhopisy, ze kterých platí úroky. Jestliže mají investoři malou důvěru v dlouhodobou hospodářskou perspektivu určité země, nebo jestliže je v této zemi vysoká inflace, budou pak požadovat vyšší úrokovou míru – rizikovou prémii. Takže úroková míra je jedním z ukazatelů hospodářské důvěryhodnosti země a pro nové členské státy též ukazatelem vývoje „reálné konvergence“.
- Jak se ekonomiky nových členských států vyrovnávají s ostatními zeměmi, jejich měny mají vůči euru tendenci posilovat. Při vstupu do mechanismu směnných kurzů ERM-II každá ze zemí stanoví devizový kurz vůči euru a bude jej dva roky udržovat v pásmu $\pm 15\%$. To znamená, že členský stát nebude moci nadále využívat devizový kurz jako prostředek k řízení hospodářství. Bude muset používat jiný mechanismy, zejména rozpočtovou politiku, aby si udržel stabilitu a důvěru a předvedl odolnou ekonomiku se skutečnou konvergencí, která je připravena na vstup do eurozóny.

Přibližování a partnerství – v zájmu všech

Nové členské státy procházejí procesem vyrovnávání se se zbytkem Evropské unie. HDP na obyvatele je v těchto zemích mnohem nižší než činí průměr v EU; s růstem jejich ekonomik se však zvyšuje. Toto je proces „reálné konvergence“. Rozsáhlá restrukturalizace, již bylo dosaženo v období před vstupem, pokračuje i dnes v souvislosti s tím, jak se socioekonomické struktury a instituce pevněji začleňují do Evropské unie, což představuje nutný proces, který napomáhá podporovat růst a skutečnou konvergenci. Každý z nových členských států přijme jinou cestu k euru a vstoupí mezi ostatní, pouze až splní daná kritéria a země bude schopná získat většinu výhod v rámci Paktu stability a růstu. EMU a euro jsou základní stavební kameny na cestě k těsnější integraci, která uvolní další synergie v oblasti sociální soudržnosti a vytváření blahobytu jak pro nové členy, tak pro celou eurozónu.

Další informace naleznete:

Evropská komise, generální ředitelství pro ekonomické a finanční záležitosti
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/index_en.htm

Evropská centrální banka
<http://www.ecb.int/>

Euro
<http://europa.eu.int/euro>

